

Utrikesdepartementet

Regeringens skrivelse 2013/14: Biståndspolitisk plattform

LRFs synpunkter på regeringens biståndspolitiska plattform

Sammanfattning

Regeringen presenterar i sin biståndspolitiska plattform prioriteringar och inriktningen för det svenska biståndet. Plattformen är, som LRF uppfattat det, inget styrande dokument utan en vägledning för svenska biståndssatsningar.

LRF är ingen biståndsorganisation men har som bondeorganisation genom åren varit både direkt och indirekt engagerad i bistånd, inte minst till bondekollegor fattiga länder.

LRF välkomnar regeringens val att samla ett stort antal policydokument för svenskt bistånd i ett enda. LRF delar också många av tankarna i regeringens biståndspolitiska plattform. Särskild vikt tillmäter LRF regeringens konstaterande om att investeringar på landsbygden i sektorer som jord- skogsbruk och fiske är av stor betydelse för den bredare ekonomiska utvecklingen i många länder.

Hur regeringen väljer att lyfta jordbruket tillhör emellertid även de tillkortakommanden LRF ser med regeringens biståndspolitiska plattform. Jordbrukets grundläggande betydelse för utveckling gör att jordbruksutveckling förtjänar en större plats i svenskt bistånd i allmänhet, så också i denna plattform. Även regeringens egna tematiska prioriteringar, det mål och de delmål regeringen ställt upp för det svenska biståndet är sådana och jordbruksutveckling borde ges en mer framskjuten plats i inriktningen för svenskt bistånd. Det kan rentav vara så att svårframkomliga frågor exempelvis i spektrumet kvinnors rättigheter kan vara lättare att driva i kontexten jordbruk och landsbygdsutveckling.

LRFs erfarenhet säger att individen gör sin röst hörd lättare mot orättvisor och förtryck mätt och med sysselsättning där man i samverkan med andra i kollektivet kan ta sig ur fattigdom.

FURUSTAM, CHRISTINA, christina.furustam@lrf.se

Regeringen konstaterar i sin biståndsplattform: "För regeringen är det lika angeläget att bekämpa politiskt förtryck och främja mänskliga rättigheter som att bekämpa ekonomisk fattigdom". Det är svårt att inte hålla med. Samtidigt är det få som bestrider Maslows behovsteori där det mest grundläggande för en människa är behovet av mat och vatten. För LRF är det därför svårt att inte stätta bekämpandet av ekonomisk fattigdom snäppet före kampen för frihet. LRFs erfarenhet säger vidare att samarbete och samverkan mellan bönder är mycket viktigt för att få maximal utväxling av satsade medel i arbetet med minska fattigdomen genom tillväxt i jordbrukssektorn.

På ett mer övergripande plan ställer sig LRF därför frågande till regeringens fokus på arbetet mot förtryck och ofrihet samt på individen och den relativt snäva målgruppen "flickor, kvinnor och ofria människor". Kampen mot förtryck och ofrihet är självklart mycket viktigt, men när det, som i regeringens biståndsplattform, framskymtar som överordnat kampen mot svält och fattigdom ställer sig LRF frågan om vad som bäst gagnar måluppfyllelsen för regeringens tematiska prioriteringar, mål och delmål. Biståndsplattformen skulle stärkas av att innefatta empiri kring dessa vägval.

Jordbrukets betydelse för en i alla dimensioner hållbar utveckling

LRFs ingång och förhållande till svensk biståndspolitik är att organisationens medlemmar har kollegor runt om i världen som lever i extrem fattigdom. Majoriteten av världens fattiga lever på landsbygden och är direkt eller indirekt beroende av jordbruk för sin överlevnad. Jord- skogsbruk är enligt Världsbanken, FAO, OECD med flera helt avgörande för att få tillstånd den ekonomiska tillväxt som genererar jobb, skapar trygg livsmedelsförsörjning och minskar fattigdomen.

Världsbanken konstaterar i sin rapport "World Development Report 2008 - Agriculture for Development", från 2008, att jordbruket är viktigt såväl i "jordbruksbaserade länder" som i "länder i övergång" och urbaniserade länder. I den först gruppen är sektorn själva motorn för ekonomisk utvecklingen som minskar fattigdom och tryggar livsmedelsförsörjningen. I den andra gruppen (till exempel Kina, Indien, Indonesien, Marocko och Rumänien) är jordbruket inte längre den främsta kraften för ekonomisk tillväxt. Fortfarande är emellertid fattigdomen störst på landsbygden som hyser 82 procent av de fattiga. Även i urbaniserade länder spelar jordbruket stor roll enligt Världsbanken. I dessa länder, framförallt i Latinamerika, de centrala delarna av Asien samt Europa, bor förvisso majoriteten av befolkningen i städer, men 45 procent av de fattiga bor fortfarande på landsbygden.

Också OECD har tagit fram studier som tittat på jordbrukets betydelse för ekonomisk tillväxt. OCED vill inte dra några slutsatser om vad investeringar i jordbruket skulle innebära för den ekonomiska tillväxten men konstaterar att jordbruket i majoriteten av de studerade länderna har mycket stor betydelse för BNP-tillväxten.

Regeringens biståndspolitiska plattform innehåller formuleringar om jordbrukets betydelse, dels under rubriken 5.2.5 om Tryggad livsedelsförsörjning, dels under rubriken 5.3.5 Hållbart nyttjande av ekosystemtjänster. Men här saknas en sammanhållen beskrivning av jordbrukets betydelse för en hållbar utveckling, i alla dess dimensioner – ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Och detta trots att regeringens såväl tematiska prioriteringar som mål och delmål har stor del av måluppfyllelsen att hämta i en utveckling av landsbygden och jordbruket.

Regeringen beskriver tre tematiska prioriteringar som centrala för sin biståndspolitik - demokrati och mänskliga rättigheter; miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors roll i utveckling.

Huvudmålet för det svenska biståndet är ”att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck”. Delmålen under detta är sedan:

- *Stärkt demokrati och jämställdhet, ökad respekt för mänskliga rättigheter och frihet från förtryck.
- *Förbättrade förutsättningar för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning.
- *Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimat-förändringar och naturkatastrofer.
- *Förbättrad grundläggande hälsa.
- *Värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld.

Att tydligt visa att och hur jordbruksutveckling prioriteras i inriktningen för det svenska biståndet känns med dessa tematiska prioriteringar, mål och delmål självklart.

För de fattigaste människorna i världen är BNP-tillväxt som härstammar från jordbruket upp till fyra gånger så effektivt i att minska fattigdomen som BNP-tillväxt som kommer från andra sektorer i ekonomin. Och ser man till hela komplexet utvecklingsländer i genomsnitt är jordbruksinvesteringar minst två gånger så effektivt som satsningar i andra sektorer. Med det i åtanke är det framförallt genom jordbrukssatsningar regeringen skulle få bäst måluppfyllelse när det gäller att få fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt.

I utvecklingsländerna är 43 procent av arbetskraften i jordbruket kvinnor. I Afrika söder om Sahara är en mycket hög andel av bönderna kvinnor. Biståndssatsningar som bidrar till att utveckla jordbruket är därmed mycket effektivt om regeringen vill nå långt i sin måluppfyllelse inom temat kvinnors roll för utveckling. Av grundläggande vikt är arbete med att säkra rätten till produktionsfaktorer i allmänhet, inte minst brukande och ägande. Utan trygga markrättigheter för den kvinna som gör själva jobbet sker inga investeringar och därmed ingen utveckling.

Grunden för att människor ska orka kämpa för sina mänskliga rättigheter och god demokratiutveckling är en trygg livsmedelsförsörjning. En sysselsättning som genererar överskott att investera skapar trygghet och med den kommer

kreativitet och kraft till engagemang. Detta är inte konstigare än att samarbete i bondeorganisationer och ekonomiska föreningar inom den sektor som är störst i ekonomin ger avtryck långt utanför sektorn.

Jordbruket har stor betydelse också när det gäller hållbarhet kring miljö och klimat. Rätt hållbarhetssatsningar på jordbruk och skogsbruk, var för sig eller i symbios, tryggar livsmedelsförsörjning, bidrar också till minskade koldioxidutsläpp och förbättrar den biologiska mångfalden.

En trygg livsmedelsförsörjning är också en viktig grund för politisk stabilitet. När priserna på livsmedel steg kraftigt under perioden 2006-2008 hade detta en destabiliserande effekt i flera länder. Jordbruksutveckling kan med andra ord ha betydelse för måluppfyllelse för regeringens mål om "Värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld".

LRF skulle vilja se jordbruksutveckling som en prioriterad del i inriktningen för det svenska biståndet. Delar regeringen denna uppfattning finns det flera sätt att tydliggöra detta i regeringens biståndspolitiska plattform. Delmål 2 "Förbättrade förutsättningar för fattiga människor att delta i ekonomisk tillväxt och erhålla god utbildning" skulle kunna delas upp i två delmål, där det ena handlar om "hållbar tillväxt genom jordbruksutveckling på landsbygden" och det andra handlar om "hållbar tillväxt genom... i staden".

Ett alternativ skulle kunna vara att föra ett sammansatt resonemang om jordbruksutvecklingens betydelse för hela länders ekonomiska utveckling i avsnittet om "Biståndets uppgift i en föränderlig värld". Ingången skulle till exempel kunna vara FAOs beskrivning av jordbrukets utmaningar framöver. För att sedan leda in resonemanget på biståndsbehoven för att möta utmaningarna.

FAO har uttryckt jordbrukets utmaning under 2000-talets första århundrade som att det ska:

- * producera mer mat, foder och fiber för en växande befolkning med mindre arbetskraft på landsbygden och ökad efterfrågan på råvara till bioenergi;
- * bidra till tillväxt och utveckling i jordbruksberoende utvecklingsländer;
- * anamma effektivare och hållbarare produktionsmetoder och samtidigt anpassa sig till klimatförändringen.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Thomas Bertilsson
Enhetschef
Äganderätt och näringspolitik

Christina Furustam
Äganderätt och näringspolitik